

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-44>

**INTERPRETATION OF INTERNATIONAL LAW NORMS
IN ACCORDANCE WITH THE VIENNA CONVENTION
ON THE LAW OF INTERNATIONAL TREATIES**

**ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ВІДПОВІДНО
ДО ВІДЕНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВО МІЖНАРОДНИХ
ДОГОВОРІВ**

Mailunts A. E.

*Postgraduate Student at the Department
of International and European Law
National University "Odesa Law
Academy"
Odesa, Ukraine*

Майлуниц А. Е.

*аспірант кафедри міжнародного
та європейського права
Національний університет
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Стаття 31 Віденської конвенції про право міжнародних договорів встановлює загальне правило тлумачення, відповідно до якого «договір повинен тлумачитись добросовісно відповідно до звичайного значення, яке слід надавати термінам договору в їхньому контексті, а також у світлі об'єкта і цілей договору» [1]. Відзначимо, що стаття 31 ставить на перший план ціль договору як стартову точку тлумачення договору. Текст договору має ключове значення в акті тлумачення, оскільки презюмується, що він представляє собою вираження дійсної волі сторін [2, с. 187].

Водночас, стаття 31 встановлює, що текст договору неможна розглядати у відриві від його контексту, що включає в себе елемент подальшої практики сторін, зокрема тлумачення ними міжнародного договору. На відміну від першого параграфу тієї ж статті, яка презюмує, що сторони доходять згоди щодо значення термінів, параграф 4 вказує на те, що терміну може надаватися спеціальне значення у випадку, якщо учасники мали такий намір. Таким чином, хоча Віденська конвенція і віддає перевагу текстуальному підходу, вона залишає простір для дослідження дійсних намірів сторін договору.

Загальне правило тлумачення, що міститься в статті 31, закликає до цілісної оцінки елементів, що становлять правило. Іншими словами, суб'єкт тлумачення має оцінити звичайне значення термінів в світлі

інших елементів, що містяться в правилі. Таким чином, стаття 31 встановлює логічний порядок в якому слід розглядати різні елементи.

Стаття 32 Віденської конвенції визначає додаткові засоби тлумачення, зокрема, підготовчі матеріали (*travaux preparatoires*), а також обставини, за яких були укладені відповідні договори. Однак, додаткові засоби тлумачення, що містяться в статті 32, не визначають альтернативних методів тлумачення, а лише допомагають в проясненні та підтвердженні значення норми, яке було встановлене при застосуванні загальних правил тлумачення. З урахуванням тексту цих положень можна стверджувати, що елементи, згадані в статті 31, перебувають в ієрархічному взаємозв'язку з елементами статті 32. Далі, відповідно до статті 33 Віденської конвенції, в разі, коли автентичність договору «було встановлено двома бо кількома мовами», текст кожною мовою матиме однакову силу.

Підкреслимо, що хоча статті 31-33 Віденської конвенції виглядають всеохоплюючими, вони не містять вичерпного переліку технік тлумачення міжнародних договорів, що фактично використовуються в практиці міжнародних судів та трибуналів, наприклад, еволюційного тлумачення [див.: 3]. Крім того, в окремих міжнародних договорах можуть міститися інші правила тлумачення, що доповнюють загальні правила. Наприклад, частина третя статті 21 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) встановлює, що «застосування і тлумачення права відповідно до цієї статті повинно відповідати міжнародно визнаним правам людини та не допускати жодного несприятливого розрізнення за ознаками гендеру...віку, раси, кольору шкіри, мови, релігії або віросповідання, політичних чи інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, народження або іншими ознаками» [4]. Іншими словами, при можливості двох чи більше альтернативних тлумачень, МКС повинен обирати те, що найбільше відповідає правам людини. При прочитанні цієї норми в поєднанні з нормою частини першої статті 21 показує, що це правило тлумачення застосовується не тільки до Статуту МКС, але й до Правил процедури та інших договорів принципів та правил міжнародного права, що можуть бути застосованими та містити звичасві норми та загальні принципи права.

Хоча відношення між нормами статті 21 Римського статуту та загальними правилами тлумачення за статтею 31 Віденської конвенції залишається неясним, воно не справляє враження *lex specialis* та *lex generalis*. Хоча обидва правила стосуються тлумачення, вони не ідентичні. Виглядає так, що частина третя статті 21 Римського статуту

додає загальне правило тлумачення, а не створює *lex specialis*. Слід говорити про створення окремого принципу тлумачення для міжнародного кримінального права, що не становить відступу від загальних правил тлумачення, а скоріше є доповненням до них.

Інший набір правил щодо тлумачення міститься в Керівництві КМП ООН щодо односторонніх декларацій держав [5]. Підкреслимо, що стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН (далі – МС ООН) [6] не містить односторонніх декларацій як джерел права, що застосовуються судом, він неодноразово вказував, що такі декларації можуть мати правові наслідки [7; 8]. Категорія односторонніх декларацій доволі різноманітна та може включати, наприклад, застереження до договорів, декларації про визнання юрисдикції міжнародних судів та трибуналів, односторонні міжнародні обіцянки, відмову від прав, визнання держав тощо [9].

При дослідженні односторонніх декларацій, судді повинні, в першу чергу, визначити, чи створює така декларація правові наслідки. Відповідно до проголошеного КМП ООН керівного принципу 3, це відбувається шляхом дослідження змісту, фактичних обставин, за яких декларація була проголошена, та реакції інших держав. Тлумачення односторонньої декларації передбачає визначення обсягу зобов'язання держав після встановлення зобов'язальної природи односторонньої декларації. Відповідно ж до керівного принципу 7, в разі сумнівів щодо обсягу зобов'язання, яке походить з декларації, таке зобов'язання слід тлумачити обмежувально. При тлумаченні змісту таких декларацій, слід зважати, в першу чергу, на текст декларації, її зміст та обставини, за яких вона була зроблена [10, с. 62].

Література:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів, 1969. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 21.10.2024).

2. Draft Articles on the Law of Treaties with commentaries 1966. Text adopted by the International Law Commission at its eighteenth session, in 1966, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_1_1966.pdf (дата звернення: 22.10.2024). P. 187.

3. Crema L. Disappearance and New Sightings of Restrictive Interpretation(s). *European Journal of International Law*. 2010, No 21(3). P. 681–693.

4. Римський статут Міжнародного кримінального суду, 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 23.10.2024).

5. Guiding Principles applicable to unilateral declarations of States capable of creating legal obligations, with commentaries thereto. Text adopted by the International Law Commission at its Fifty-eighth session, in 2006, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session (A/61/10). URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf (дата звернення: 22.10.2024).

6. Statute of the International Court of Justice, 1945. URL: <https://www.icj-cij.org/statute> (дата звернення: 23.10.2024).

7. Nuclear Tests Case (Australia v France) (Jurisdiction and Admissibility), 1972 ICJ Rep 1974 p. 43. URL: <https://www.icj-cij.org/case/58> (дата звернення: 23.10.2024).

8. Case Concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (New application: 2002) (Democratic Republic of the Congo v Rwanda) (Jurisdiction and Admissibility) (2006) ICJ Rep 6, p. 50. URL: <https://www.icj-cij.org/case/126> (дата звернення: 23.10.2024).

9. Трояновський О. В. Місце односторонніх актів держав в системі міжнародного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021, № 2. С. 337–338. URL: http://lsej.org.ua/2_2021/84.pdf (дата звернення: 23.10.2024).

10. Лехник Н. Л. Міжнародно-правова природа одностороннього зобов'язання держави. *Наукові записки НаУКМА : Юридичні науки*. 2004, Т. 26. С. 60–63.